ବ୍ୟବସାୟିକଭିତ୍ତିକ
ଲିଚୁ ଚାଷ

କୃଷିବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର, ଦେବଗଡ଼
ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ

भाकृअनुप
ICAR

ବ୍ୟବସାୟିକଭିତ୍ତିକ
ଲିଚୁ ଚାଷ

ଉପସ୍ଥାପନା

ସାଧନା ସ୍ୱସ୍ତିକା, ବୈଜ୍ଞାନିକ (ଉଦ୍ୟାନକୃଷି)

ଲବ ସୋରେନ୍, ବୈଜ୍ଞାନିକ (ଶସ୍ୟ ସଂରକ୍ଷଣ)

ଚିନ୍ମୟ ମିଶ୍ର, କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସହାୟକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ସଂପାଦନା

ଡଃ. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ନାଥ, ବରିଷ୍ଠ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ମୁଖ୍ୟ

କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର, ପୁରୁଣାଗଡ଼, ଦେବଗଡ଼

KRISHI VIGYAN KENDRA, DEOGARH

ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ

ODISHA UNIVERSITY OF AGRICULTURE & TECHNOLOGY

ବ୍ୟବସାୟିକଭିତ୍ତିକ ଲିଚୁ ଚାଷ

ଉପସ୍ଥାପନା

ସାଧନା ସ୍ୱସ୍ତିକା
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ଉଦ୍ୟାନକୃଷି)
ଲବ ସୋରେନ୍
ବୈଜ୍ଞାନିକ (ଶସ୍ୟ ସଂରକ୍ଷଣ)
ଚିନ୍ମୟ ମିଶ୍ର
କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସହାୟକ (ମୃତ୍ତିକା ବିଜ୍ଞାନ)

ସଂପାଦନା

ଡଃ. ସୁଜିତ୍ କୁମାର ନାଥ
ବରିଷ୍ଠ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ମୁଖ୍ୟ
କୃଷିବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର, ଦେବଗଡ଼

ପ୍ରକାଶକ :

କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର
ପୁରୁଣାଗଡ଼, ଦେବଗଡ଼-୭୬୮୧୧୯
ଫୋନ୍: ୦୬୬୪୧-୨୨୬୧୨୨

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ:

ଜାନୁୟାରୀ, ୨୦୨୧

ମୁଦ୍ରଣ :

ଅଙ୍କିତା ଗ୍ରାଫିକ୍ସ, ଭୁବନେଶ୍ୱର,
ଫୋନ୍ ୯୪୩୭୦୭୭୩୩୭

COMMERCIAL LITCHI CULTIVATION

By
Sadhana Swastika
Scientist (Horticulture)
Laba Soren
Scientist (Plant Protection)
Chinmay Mishra
PA (Soil Science)

Editor :
Dr. Sujit Kumar Nath
Sr. Scientist and Head
KVK, Deogarh

Published by :
Krishi Vigyan Kendra
Purunagarh, Deogarh-768119
Ph.: 06641-226122
kvkdeogarh.ouat@gmail.com

First Publication:
January, 2021

Printed by :
Ankita Graphics, Bhubaneswar.
saroj77337@gmail.com
Ph : 9437077337

ଲିଚୁ ଚାଷ

ଚୀନ ଦେଶର ମଧ୍ୟ ଓ ପଶ୍ଚିମ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଥିବା ପର୍ବତମାଳା ଏବଂ ଏହା ନିକଟରେ ଥିବା ତଳିଆ ଅଞ୍ଚଳ ଲିଚୁର ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥଳ । ଲିଚୁ ଫଳଟି ଗାଢ଼ କମଳା ଗୋଲାପି ରଙ୍ଗ, ସୁଗନ୍ଧଯୁକ୍ତ, ଖଟା-ମିଠାଭରା ସ୍ୱାଦ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଖାଦ୍ୟସାର ପରିପୁଷ୍ଟତା ଯୋଗୁଁ ଫଳମାନଙ୍କର ରାଣୀ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଚୀନ୍‌ରେ ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଲିଚୁ ଚାଷ କରାଯାଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଭାରତରେ ଦୁଇଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଏହା ଚାଷ କରାଯାଇ ଆସୁଛି । ଆଜି ଲିଚୁ ଉତ୍ପାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଚୀନ୍ ପରେ ଭାରତ ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିବାବେଳେ, ଭାରତ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶା ସପ୍ତମ ସ୍ଥାନରେ ଅଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ଅନୁଗୋଳ ଜିଲ୍ଲାର ବଇଣ୍ଠା, କିଶୋରନଗର ଓ ପାଲ୍‌ଲହଡ଼ା ଅଞ୍ଚଳ, ସମଗ୍ର ଦେବଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲା, ସମ୍ବଲପୁର, କୋରାପୁଟ ଏବଂ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାର କେତେକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଲିଚୁ ଚାଷ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଆର୍ଥିକ ଆବଶ୍ୟକତା:

୧) ଲିଚୁ ଫଳରୁ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟ, ଭିଟାମିନ୍-କ ଓ ଖ, ରାଇବୋଫ୍ଲାଭିନ୍ ମିଳିଥାଏ ।

୨) ଏହାର ସ୍କ୍ୱାସ୍ ଖରାଦିନରେ ଅତି ଉପାଦେୟ ପାନୀୟ, ଏହାକୁ ଶୁଖାଇ ଏଥିରେ ଲିଚୁନଟ୍ ତିଆରି ହୁଏ ।

୩) ଲିଚୁରେ ଚିନି ପରିମାଣ ଶତକଡ଼ା ୬.୭୪ରୁ ୧୩.୮୬ ଭାଗ, ଏସିଡ୍ ଶତକଡ଼ା୦.୧୧ରୁ ୦୭୪ ଭାଗ, ପାଉଁଶ ୦.୫୪ ଭାଗ, ପ୍ରୋଟିନ୍ ୧.୧୫ ଭାଗ ଓ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଫସ୍‌ଫରସ୍ ଓ ଆସ୍‌କରବିକ୍ ଏସିଡ୍ ରହିଛି ।

ଜଳବାୟୁ:

ଲିଚୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଏକ ଉପ ଗ୍ରୀଷ୍ମମଣ୍ଡଳୀୟ ଫଳ । ଏହା ଆର୍ଦ୍ର ଜଳବାୟୁ ସହିତ ଅଧିକ ବୃଷ୍ଟିପାତ ଏବଂ କୁହୁଡ଼ି ବିହୀନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭଲଭାବରେ ହୋଇଥାଏ । ୩୦° ସେଲ୍‌ସିୟସ୍ ଉତ୍ତାପରେ ଭଲ ବଢ଼ିଥାଏ ମାତ୍ର ଗଛରେ ଫୁଲ ଧରିବା ସମୟରେ ୨୧° ସେଲ୍‌ସିୟସ୍, ଗଠନ

ବୃଦ୍ଧି ସମୟରେ ୩୮° ସେଲ୍‌ସିୟସ ଉତ୍ତାପ ଆବଶ୍ୟକ କରିଥାଏ । ଫୁଲ ଧରିବା ସମୟରେ ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ ଦୁଇମାସ ବର୍ଷା ହେଉନଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ଲିଚୁ ଚାଷ ଭଲ ହୁଏ । ଲିଚୁ ଚାଷର ଶୀତଦିନେ କୁହୁଡ଼ି, ଖରାଦିନେ ଗରମ ପବନ ଓ ଶୀତ ଦିନେ ଅତ୍ୟଧିକ ଥଣ୍ଡା ପବନ କ୍ଷତି କରିଥାଏ । ତେଣୁ ଲିଚୁ ବଗିଚାର ଚାରିପଟ ବାଡ଼ରେ ପବନ ପ୍ରତିରୋଧକ ବୃକ୍ଷକୁ ପବନ ଆସୁଥିବା ଦିଗରୁ ୬୦° କୋଣ କରି ଲଗାଇବା ଉଚିତ୍ । ଜାମୁ, ଇଉକାଲ୍‌ପଟାସ୍, ଅର୍ଜୁନ ଇତ୍ୟାଦି ବୃକ୍ଷକୁ ପବନ ପ୍ରତିରୋଧକ ବୃକ୍ଷ ଭାବରେ ଲଗାଯାଇପାରେ ।

ମୃତ୍ତିକା:

ଲିଚୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ମୃତ୍ତିକାରେ ଚାଷ କରାଯାଇ ପାରେ, କିନ୍ତୁ ଗଭୀର ବାଲିଆ, ଦୋରସା ଏବଂ ନିଗିଡ଼ା ମାଟିରେ ଏହା ଭଲ ହୋଇଥାଏ । ଜମି ବାଛିବା ସମୟରେ ଯେପରି ୨.୫ ମିଟର ଗଭୀରରେ ପ୍ରସ୍ତର ସ୍ତର କିମ୍ବା ମାଟି ପଥୁରିଆ ହୋଇନଥାଏ ସେଥିପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଉଚିତ୍ । ମୃତ୍ତିକାର ଅମ୍ଳତା ୫.୫ରୁ ୭.୦ ଏବଂ ଅଧିକ ଚୁନ ଥିବା ମାଟିରେ ଏହାର ଅମଳ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ ।

କିସମ:

କିସମ ବାଛିଲାବେଳେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଷୟ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଉଚିତ୍ । ଲିଚୁ ଫଳଗୁଡ଼ିକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଓ ଲାଲ୍ ରଙ୍ଗର ହେବାସହ ଫଳର ବ୍ୟାସ ୫ ସେମିରୁ କମ୍ ହୋଇ ନଥିବ । ଫଳଗୁଡ଼ିକ ଫାଟି ନଥିବା ଉଚିତ୍ । ଛୋଟ ମଞ୍ଜି ଥିବା ଏବଂ ସୁମଧୁର ଲିଚୁ ଫଳଗୁଡ଼ିକର ବଜାର ଚାହିଦା ଅଧିକ ରହିଥାଏ । ଫଳ ପାଚିବା ସମୟରେ ଫଳଗୁଡ଼ିକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ୩ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ ।

ସଅଳ କିସମ: ଗ୍ରୀନ୍, ସାହି, ମୁଜାଫରପୁର, କାଲକତିଆ
ମଧ୍ୟମ କିସମ: ବମ୍ବେ, ରୋଜ୍ ସେଣ୍ଟେଡ୍, ସାହାରାନ୍ପୁର, ଆର୍ଲି ବେଦନା
ବିଳମ୍ବ କିସମ: ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ, ରୂପା, ପୂର୍ବି, ଲେଟ୍ ବେଦନା

ବଂଶ ବିସ୍ତାର:

ଲିଚୁରେ ମଞ୍ଜି ଏବଂ ଡାଳ କଲମି ଦ୍ୱାରା ବଂଶ ବିସ୍ତାର ହୋଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ମଞ୍ଜି ଦ୍ୱାରା ବଂଶ ବିସ୍ତାର ସାଧାରଣତଃ କରାଯାଏ ନାହିଁ, କାରଣ ନିମ୍ନ ଧରଣର ଫଳ ହୁଏ ଏବଂ ଫଳ ଧରିବାକୁ ୮-୧୦ ବର୍ଷ ସମୟ ଲାଗେ । ବ୍ୟବସାୟିକ ଭିତ୍ତିରେ ଲିଚୁ ଚାଷ ପାଇଁ ଗୁଟି କଲମି ଗଛ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ତେଣୁ ଗୁଟି କଲମି ଦ୍ୱାରା ଲିଚୁରୁ ବଂଶ ବିସ୍ତାର ସହଜ ଏବଂ ଲାଭପ୍ରଦ ।

ଜମି ପ୍ରସ୍ତୁତି ଏବଂ ଚାରା ରୋପଣ:

ଜମି ଭଲଭାବରେ ୨ରୁ ୩ ଓଡ଼ ଚାଷ କରିବା ଉଚିତ୍ । ସାଧାରଣତଃ ଲିଚୁଗଛ ବର୍ଗାକାର, ଚତୁର୍ଭୂଜ ଓ ଷଡ଼ଭୂଜାକାର ପ୍ରଣାଳୀରେ ଲଗାଯାଏ । ମାତ୍ର ଚତୁର୍ଭୂଜ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଚାଷକଲେ ଅନ୍ତଃଚାଷ କରିବାକୁ ଅସୁବିଧା ହୁଏ । ଷଡ଼ଭୂଜାକାର ପ୍ରଣାଳୀରେ ୧୫ଭାଗ ଅଧିକ ଗଛ ଲାଗିଥାଏ । ଏହା ୧୦-୧୦ ମିଟର ଦୂରତାରେ ଲଗାଯାଇଥାଏ । ସାଧାରଣତଃ ଲିଚୁଗଛ ବର୍ଗାକାର ପ୍ରଣାଳୀରେ ଧାଡ଼ିକୁ ଧାଡ଼ି ଓ ଗଛକୁ ଗଛ ୭-୧୨ ମିଟର ବ୍ୟବଧାନରେ ଲଗାଯାଏ । ଏହିପରି ଭାବେ ହେକ୍ଟର ପିଛା ୧୨୫-୨୦୦ଟି ଗଛ ଲଗାଯାଏ । ଗଛ ଲଗାଇବା ପୂର୍ବରୁ ୧-୧-୧ ମିଟର ଗାତ ଖୋଳିବା ଦରକାର । କିଛିଦିନ ପାଇଁ ଏହାକୁ ଖୋଲା ଛାଡ଼ିଦେବା ଉଚିତ । ଏହାପରେ ଗାତରେ ପଟୁମାଟି, ୨୫-୩୦ କିଗ୍ରା ଖତ, ୨ କିଗ୍ରା ହାଡ଼ଗୁଣ୍ଡ ଏବଂ ୩୦୦ ଗ୍ରାମ୍ ମ୍ୟୁରେଟ୍ ଅଫ୍ ପଟାସ୍ ମିଶାଇ ପୂରଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଜମିରେ ଉଇ ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଦେଖି ଗାତ ପ୍ରତି ୩-୪ଗ୍ରାମ୍ କ୍ଲୋରୋପାଇରିଫସ୍ ଗୁଣ୍ଡ (୫%) ଦିଆଯାଏ । ସାଧାରଣତଃ ଲିଚୁ ଗଛ ଜୁନ୍-ଜୁଲାଇ

ମାସରେ ରୋପଣ କରାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଜଳସେଚନର ସୁବିଧା ଥିଲେ ସେପ୍ଟେମ୍ବର-ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାରା ରୋପଣ କରାଯାଇପାରେ । ଚାରା ରୋପଣ ବେଳେ ଧ୍ୟାନ ଦେବାକୁ ହୁଏ ଯେପରି ମାଟି ପିଣ୍ଡୁଳା ଭାଙ୍ଗି ନଯାଏ, ତେଣୁ ଏଥିପାଇଁ ଚାରାଗଛର ଜରି ଭଲଭାବରେ କାଟି ମାଟି ପିଣ୍ଡୁଳାକୁ ଭୂମିପତ୍ତନ ସହିତ ସମାନ ରଖି ଚାରାଗଛ ଲଗାଇ ଜଳସେଚନ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଖତ ଓ ସାର ପ୍ରୟୋଗ:

ପରୀକ୍ଷଣରୁ ଜଣାଯାଏ ଲିଚୁ ଗଛର ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଉପଯୁକ୍ତ ଫଳଧାରଣ ପାଇଁ ସାର ଏବଂ ଅଣୁସାର ସଠିକ୍ ମାତ୍ରାରେ ଦରକାର ହୋଇଥାଏ । ଏଥିମଧ୍ୟରୁ ମ୍ୟାଗ୍ନେସିୟମ ଅଭାବରେ ଫୁଲ କମ୍ ଧରେ କିମ୍ବା ମୋଟେ ଧରେ ନାହିଁ । ପତ୍ର ଛୋଟ ହୋଇ ଦାଗ ହୋଇଯାଏ । ଜିଙ୍କ୍ ଅଭାବରୁ ନୂତନ ପତ୍ର ଇଷତ୍ ଲାଲ୍ ହୁଏ, ଫଳ ଛୋଟ ହୁଏ ଏବଂ ଫାଟିଯାଏ । ସେହିଭଳି ବୋରନ୍ ଅଭାବରେ ମଧ୍ୟ ଫଳ ଛୋଟ ହେବା ସହ ଫାଟିଥାଏ । ଗୋବର ଖତ, ସୁପର ଫସ୍‌ଫେଟ୍ ଏବଂ ମ୍ୟୁରେଟ୍ ଅଫ୍ ପଟାସ୍‌କୁ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ । ଆମୋନିୟମ୍ ନାଇଟ୍ରେଟ୍ ସାରକୁ (ସି.ଏ.ଏନ୍) ଦୁଇଭାଗ କରି ଏକ ଭାଗ ଫେବୃଆରୀର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଓ ଅନ୍ୟ ଭାଗକୁ ଏପ୍ରିଲ୍ ମାସର ଅଧାରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ । ଗଛ ଛୋଟ ହୋଇଥିଲେ ଗୋବର ଖତ ଏବଂ ସାର ମନ୍ଦାରେ ଗଛ ଠାରୁ ୩୦-୫୦ ସେମି ଦୂରରେ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଏ । ସାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ମାଟିକୁ ଅଳ୍ପ ଖୁସାଇ ଦିଆଯାଏ । ଗଛ ବଡ଼ ହୋଇଗଲେ, ଗୋବର ଖତ ଏବଂ ସାରକୁ ବିଞ୍ଚି ଖୁସାଇବା ପରେ ଜମିରେ ଅଳ୍ପ ପାଣି ମଡ଼ାଇ ଦିଆଯାଏ । ଫଳନ୍ତି ଗଛର ଅଧିକାଂଶ ଖାଦ୍ୟଚେର ଏକ ଫୁଟ୍ ଗଭୀର ମଧ୍ୟରେ ଥିବାରୁ ଗଛଠାରୁ ୧.୫ରୁ ୨ ମିଟର ଦୂରତାରେ ଏବଂ ୧ଫୁଟ୍ ଗଭୀରର ଟ୍ରେଞ୍ଚ ଖୋଳି ଖତସାର ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ସାର ପ୍ରୟୋଗର ହିସାବ: (ଗଛପ୍ରତି କିଗ୍ରା ହିସାବରେ)

ଗଛର ବୟସ	ଗୋବର ଖତ	ସି.ଏ.ଏନ୍ ସାର	ସିଙ୍ଗଲ୍ ସୁପର ଫସ୍‌ଫେଟ୍	ମ୍ୟୁରେଟ୍ ଅଫ୍ ପଟାସ୍
୧-୩ ବର୍ଷ	୧୦-୨୦	୦.୩-୧.୦	୦.୨-୦.୬	୦.୦୫-୦.୧୫
୪-୬ ବର୍ଷ	୨୫-୪୦	୧.୦-୨.୦	୦.୭୫-୧.୨୫	୦.୨-୦.୩
୭-୧୦ ବର୍ଷ	୪୦-୫୦	୨.୦-୩.୦	୧.୫୦-୨.୦୦	୦.୩-୦.୫
୧୦ବର୍ଷରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ	୬୦	୩.୫	୨.୨୫	୦.୬

ବଗିଚା ପରିଚାଳନା:

ବର୍ଷକୁ ଦୁଇ ଥର ଅଗଭୀର ଚାଷ କରି ଅନାବନା ଗଛ ନଷ୍ଟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଛୋଟ ଗଛ ଗୁଡ଼ିକୁ ସିଧା ଭାବରେ ବଢ଼ିବା ପାଇଁ ବାଡ଼ିଟିଏ ପୋତି ହାଲକା ଭାବରେ ବାନ୍ଧି ଦିଆଯାଏ । ବଗିଚାର ଚାରିପଟେ ବାଡ଼ ବନ୍ଦିକରି ଗଛକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ସହିତ ଖରାଦିନେ ଛୋଟ ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ଗରମ ପବନରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଗୋରଡ଼ା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ଗୁଡ଼ିକରେ ପନିପରିବା, ଡାଲିଜାତୀୟ ଓ ମସଲାଜାତୀୟ ଫସଲ ଇତ୍ୟାଦି ଅନ୍ତଃଫସଲ ହିସାବରେ ଚାଷ କରାଯାଇପାରେ । ପୁରୁଣା ବଗିଚାରେ ଅଦା, ହଳଦୀ, ପାଳୁଅ ଇତ୍ୟାଦି ଅନ୍ତଃ ଫସଲ ହୋଇପାରେ । ଲିଚୁ ବଗିଚାରେ ମହୁମାଛି ଚାଷ କଲେ ଲିଚୁର ଅମଳ ବଢ଼ିଥାଏ । ଗଛର ମୂଳଠାରୁ ୬୦ରୁ ୭୫ ସେମି ମଧ୍ୟରେ ନୂତନ ଶାଖା ବା ଡାଳ ବାହାରିଲେ ତାକୁ କାଟିଦେଇ ତା'ଉପରକୁ ୧୫-୨୦ସେମି ବ୍ୟବଧାନରେ ୩-୪ଟି ଶାଖା ବିଭିନ୍ନ ଦିଗରେ ରଖିବାକୁ ହୁଏ ।

କାଟଛାଣ୍ଟ:

ଲିଚୁଗଛ କାଟଛାଣ୍ଟ ଆବଶ୍ୟକ କରିନଥାଏ । କେବଳ ଫଳ ତୋଳିବା ସମୟରେ ଯେଉଁ ଡାଳ ଡେଙ୍ଗସହ କଟାଯାଏ ତାହା ହିଁ ଠିକ୍ । ଲିଚୁ ସଦାବେଳେ ନୂଆ ଡାଳରେ ଫଳେ । ତେଣୁ ଯେଉଁ ଡାଳରେ ଫଳ ଆସୁଛି ସେହି ଡାଳରୁ ଛୋଟଛୋଟ ଡାଳ ଭାଙ୍ଗି ଦେବା ଉଚିତ୍ । ନୂଆ ଡାଳ କଅଁଳି ସେଥିରେ ଫଳ ଆସିଥାଏ । ଗଛର ମୂଳଠାରୁ ୬୦-୭୦ ସେମି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସିଧା ବଢ଼ିବାକୁ ଦେବା ଉଚିତ୍ ।

ଜଳସେଚନ:

ଖରାଦିନେ ୩-୪ ଦିନ ଅନ୍ତରରେ ଓ ଶୀତଦିନେ ୭-୧୦ ଦିନ ଅନ୍ତରରେ ଛୋଟଛୋଟ ଜଳସେଚନ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଥାଏ । ଫଳନ୍ତି ଗଛ ଦିନକୁ ୬୦-୭୦ ଲିଟର ପାଣି ଆବଶ୍ୟକ କରିଥାଏ । ବର୍ଷା ପରେ ଫଳନ୍ତି ଗଛରେ ଫୁଲ ଧରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଳସେଚନ ନ କରି ଫଳ ଧରିବା ପରଠାରୁ ପାଚିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୫-୬ ଦିନ ବ୍ୟବଧାନରେ ଜଳସେଚନ କଲେ ଫଳ ଫାଟେନାହିଁ । ବୁନ୍ଦା ଜଳସେଚନ ଲିଚୁପାଇଁ ଖୁବ୍ ଭଲ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଫଳ ଫାଟେନାହିଁ ।

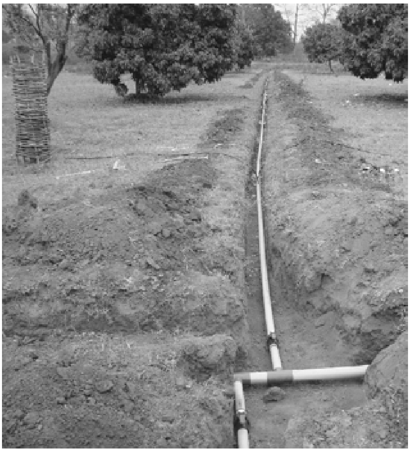

ରୋଗ ପୋକ ପରିଚାଳନା:

ଫଳବିନ୍ଧା ପୋକ:

ଫଳବିନ୍ଧା ପୋକର ଶୁକଗୁଡ଼ିକ ଫଳ ଓ ମଞ୍ଜିରେ ପଶିଯାଇ ଏହାକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦିଅନ୍ତି । ଏହି ପୋକ ଆକ୍ରମଣ ଦ୍ୱାରା ଫଳ ପଚି ଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଅପରିପକ୍ୱ ଅବସ୍ଥାରେ ଝଡ଼ିପଡ଼େ ।

ପରିଚାଳନା:

ମାଟିରେ ପଡ଼ିଥିବା ସବୁ ଫଳ ନଷ୍ଟ କରିଦେବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ ଫଳ ଅମଳର ୪୦-୪୫ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତି ୧୫ ଦିନ

ଅନ୍ତରରେ ୨ଥର ଥାୟୋମେଥୋକ୍ସାମ୍ (୯ ମି.ଲି./ ୧୫ ଲିଟର ପାଣିରେ) ସ୍ପ୍ରେ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଏହା ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଫଳ ତୋଳିବାର ୧୦ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଇମାମେକ୍‌ଟିନ୍ ବେନ୍‌ଜୋଏଟ୍ ୦.୭ ଗ୍ରାମ୍ ପ୍ରତି ଲିଟର ପାଣିରେ ମିଶାଇ ସ୍ପ୍ରେ କରାଯାଏ ।

ଲିଚୁ ମାଇଟ୍:

ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ମାଇଟ୍ ଲିଚୁ ପତ୍ରର ତଳେ ରହନ୍ତି । ଏମାନେ ପତ୍ରକୁ ଆଞ୍ଜୁଡ଼ି ରସ ଖାଆନ୍ତି । ଆକ୍ରାନ୍ତ ପତ୍ର ତଳ ପାଖରେ ଏକ ପ୍ରକାର ମାଟିଆ ରେଶମୀ ଆବରଣ ଦେଖାଯାଏ ଓ ପତ୍ର ସବୁ ଉପରକୁ ମୋଡ଼ି ହୋଇ ରହିଯାଏ । ଏହାର ଆକ୍ରମଣ ଯୋଗୁଁ ଫଳ ଝଡ଼ିପଡ଼େ ।

ପରିଚାଳନା:

ଫଳ ଅମଳ କରିସାରିବା ପରେ ଗଛକୁ କାଟଛାଣ୍ଟ କରିବା ଏବଂ କଟା ଯାଇଥିବା ଡାଳଗୁଡ଼ିକୁ ପୋଡ଼ିଦେବା ଉଚିତ୍ । ନୂଆ ପତ୍ର ଏବଂ ଫଳ ଆସିବା ସମୟରେ ଓମାଇଟ୍ (୧ ମିଲି / ଲିଟର) କିମ୍ବା ଡାଇକୋଫଲ୍ (୨ ମିଲି / ଲିଟର) ୨ ସପ୍ତାହ ଅନ୍ତରରେ ୨ ଥର ବଦଳ କରି ସ୍ପ୍ରେ କରନ୍ତୁ ।

ଲିଚୁର ବକ୍କଲ ଖିଆ ଗୋଟିପୋକ:

ବକ୍କଲଖିଆ ଗୋଟିପୋକର ଶୁକ ଗଛର ବକଳ ତଳେ ରହିଥାଏ ଏବଂ କାଠ ଗୁଣ୍ଡସହ ମଳ ଇତ୍ୟାଦି ନେଇ ଜାଲବାନ୍ଧେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଗଛ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯାଏ, ଫଳ ଛୋଟ ହୋଇ ଅମଳ କମିଯାଏ ।

ପରିଚାଳନା:

ଗଛର ଜାଲ ସବୁ ସଫାକରି କିରୋସିନ୍ ଭିଜାଇ ଗଛରେ ଥିବା ଗାତ ମୁହଁରେ ଦେଇ ମାଟି ଦ୍ୱାରା ଗାତ ମୁହଁ ବନ୍ଦ କରିଦେବା ଉଚିତ୍ ।

ଅନ୍ୟ ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା:

ଫଳରେ ପୋଡ଼ା ଦାଗ ଏବଂ ଫାଟିବା- ଲିଚୁଗଛରେ ଫଳର ପୋଡ଼ା ଦାଗ ଏବଂ ଫଳ ଫାଟିବା ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା । ଫଳ ବଡ଼ ହେଲା ବେଳକୁ ଯଦି ସେଠିକାର ଉତ୍ତାପ ୩୮° ସେଣ୍ଟିଗ୍ରେଡ୍‌ରୁ ଅଧିକ ରହେ ଓ ଆର୍ଦ୍ରତା ଯାହାକୁ ହ୍ୟୁମିଡିଟି କୁହାଯାଏ, ଶତକଡ଼ା ୬୦ ଭାଗରୁ କମିଯାଏ ଓ ମାଟିର ଜଳୀୟ ଅଂଶ କମ୍ ରହେ, ତା'ହେଲେ ଲିଚୁର ଚୋପା ଟାଣ ହୋଇ ପୋଡ଼ିଗଲା ପରି ଦେଖାଯାଏ ।

ପ୍ରତିକାର:

୧. ଲିଚୁ ଗଛକୁ ଗରମ ପବନରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ପବନ ପ୍ରତିରୋଧକ ଗଛ ଲଗାଇବା ଉଚିତ୍ ।

୨. ଫଳଧାରଣ ପରଠାରୁ ଫଳ ପାଚିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୨-୩ ଦିନ ଅନ୍ତରରେ ଜଳସେଚନ କରି ମାଟିରେ ଆର୍ଦ୍ରତା ରଖିବାକୁ ହୋଇଥାଏ ।

୩. ଗଛର ମୂଳକୁ ଶୁଖିଲା ପତ୍ର, ନଡ଼ା, ଚିରା କାଗଜ ଏବଂ ପଲିଥିନ୍ ଆଦି ଦ୍ୱାରା ଛାଦିକରଣ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

୪. ଏହି ସମସ୍ୟାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ସହନଶୀଳ କିମ୍ବା ନିରୋଧକ କିସମ ଯଥା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରୂପା, ସି.ଏଚ୍.ଇ.ଏସ୍-୨ ଲଗାଯାଇପାରେ ।

୫. ଫଳଧାରଣରୁ ଫଳ ପାଚିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଜିଙ୍କ୍ ସଲ୍‌ଫେଟ୍ କିମ୍ବା କାଲ୍‌ସିୟମ ନାଇଟ୍ରେଟ୍ (୧୫ଗ୍ରାମ୍/ଲିଟର) ସ୍ପ୍ରେକରିବା ଉଚିତ୍ ।

୬. ବୋରନ୍ (୨ଗ୍ରାମ୍/ଲିଟର) ଫଳ ବୃଦ୍ଧି ସମୟରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ୍ ।

୭. ପ୍ଲାନୋଫିକ୍ସ ୨ ମିଲି ଏକ ଲିଟର ପାଣିରେ ମିଶାଇ ଫଳ ବୃଦ୍ଧି ସମୟରେ ଗଛରେ ସ୍ପ୍ରେ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଫଳ ଝଡ଼ିବା:

ସାଧାରଣତଃ ଲିଚୁ ଗଛରେ ଫଳଧାରଣ ଠାରୁ ପାଚିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଫଳଝଡ଼ା ଦେଖା ଯାଇଥାଏ । ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ବେଶୀ ଫଳ ଝଡ଼େ, ଏଥିପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର କିଛି କାରଣ ନାହିଁ । ଗଛରେ ଯେତେ ଫଳ ଆସେ, ତା'ର ଅଧା ରହିଲେ ବି ଯଥେଷ୍ଟ । ଫଳ ଝଡ଼ିବାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ଯେପରି ପରାଗ ସଂଗମ, ପାଣିପାଗ, ଖାଦ୍ୟସାର ଅଭାବ ଓ ହରମୋନ୍ ଇତ୍ୟାଦି ।

ପରିଚାଳନା:

୧. ବଗିଚାକୁ ପରିଷ୍କାର ରଖିବା ଉଚିତ୍ ।

୨. ଗଛରେ ଅନୁମୋଦିତ ପରିମାଣର ଖତସାର ଠିକ୍ ସମୟରେ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

୩. ରୋଗପୋକ ଲାଗିଲେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରନ୍ତୁ ।

୪. ପ୍ଲାନୋଫିକ୍ସ (ଏନ୍.ଏ.ଏ.) ୧ ଲିଟର ପାଣିରେ ୨ ସି.ସି. ଚଣା ସମୟରେ ସ୍ପ୍ରେ କରନ୍ତୁ ।

୫. ବଗିଚାରେ ମହୁମାଛି ଚାଷ କରନ୍ତୁ, ପରାଗ ସଂଗମ ଭଲ ହେବ ।

ଅମଳ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯତ୍ନ:

ଗଛ ଲଗାଇବାର ୫-୭ ବର୍ଷ ପରଠାରୁ ଫଳ ଅମଳ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥାଏ । ଅମଳର ପରିମାଣ ବିଭିନ୍ନ କାରଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଯେପରିକି କିସମ, ଗଛର ବୟସ, ଜଳବାୟୁ ଏବଂ ରୋଗ ଓ ପୋକ ଇତ୍ୟାଦି । ସାଧାରଣତଃ ଫଳ ଧାରଣ ଠାରୁ ଫଳ ପାଚିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଳବାୟୁ ଓ କିସମ ଅନୁସାରେ ୫୦-୭୦ ଦିନ ସମୟ ଲାଗିଥାଏ । ଫଳ ଲାଲ୍ ହୋଇ ଚୋପାର ମୁନିଆ ଘରଗୁଡ଼ିକ ଓସାରିଆ ଓ ପାଲିସ୍ ହୋଇଗଲେ ଫଳ ପାଚିଲା ବୋଲି ଜଣାଯାଏ । ଆମ୍ବ ଭଳି ଫଳ ଅମଳ ହେଲାପରେ କିଛି ଗୁଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୁଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏହା ଭଲ ଭାବରେ ପାଚିବା ପରେ ଅମଳ ହେବା ଉଚିତ୍ । ପାଖ ବଜାର ପାଇଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଚିଲା ପରେ ଏବଂ ଦୂର ବଜାର ପାଇଁ ଚୋପା ରଙ୍ଗ ବଦଳିବା ସମୟରେ ଅମଳ କରିବା ଉଚିତ୍ ।

ସାଧାରଣତଃ ଫଳ ଗୁଡ଼ିକ ଡାଳ ବା ଡେମ୍ଫ ସହିତ ହାତରେ ତୋଳାଯାଏ । ଗୋଟିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ଫଳନ୍ତି ଗଛରୁ କିସମ ଏବଂ ଆକାର ଅନୁସାରେ ବର୍ଷକୁ ୮୦-୧୫୦ କିଗ୍ରା ଫଳ ଅମଳ ହୋଇଥାଏ । ସୂର୍ଯ୍ୟପୋଡ଼ା ଦାଗ ଓ ଫଟା ଫଳ ସବୁକୁ ଅଲଗା ଗ୍ରେଡିଂ କରି ରଖାଯିବା ଉଚିତ୍ ଏବଂ ବାଉଁଶ ଝୁଡ଼ିରେ ରଖି ଚିଲୁ ପତ୍ର ଦେଇ ବାନ୍ଧି ବଜାରକୁ ପଠାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଲିଚୁ ଫଳକୁ ଶୀତଳଭଣ୍ଡାରରେ ମଧ୍ୟ ୩-୪ ସପ୍ତାହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରଖାଯାଇପାରେ ।

Printed at: ankitagraphics, Bhubaneswar
email: saroj77337@gmail.com, Ph. 9437077337